

Oslo, 03.05.2022

Høringsinnspill til forslag til endringer i utlendingsloven (tilsyn med omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak)

Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) takker for muligheten til å komme med innspill. Våre overordnede innspill er følgende:

- Vi støtter forslaget om at det etableres en uavhengig tilsynsordning for mottak med enslige mindreårige. N.K.S. støtter at statens helsetilsyn skal ha overordnet ansvar for tilsynet.
- N.K.S. mener at det bør innføres et uavhengig tilsyn med alle asylmottak.

Enslige mindreårige som bor i asylmottak er i en særlig sårbar situasjon, og en rekke forskningsrapporter har anbefalt at det opprettes en uavhengig tilsynsordning. Vi er derfor svært glade for at det nå foreslås å etablere en slik tilsynsordning.¹

N.K.S. støtter at tilsynsansvaret legges til Fylkesmannen forutsatt at det stilles tilstrekkelige med midler både til nødvendig spesialkompetanse og til at det gjennomføres hyppige besøk. Vi mener at det bør gjennomføres årlige tilsynsbesøk som et minimum. Vi anbefaler også at det legges opp til utstrakt bruk av uanmeldte besøk, spesielt i situasjonen ved for eksempel økte asylankomster og ved opprettelse av nye mottak. N.K.S. mener at en ny tilsynsordning også bør legge opp til regelmessig kontakt mellom tilsynsinstanser og uavhengige aktører, som frivillige organisasjoner som har nær befatning med mottaksdriften. Eksempler på slike aktører kan være organisasjoner som har intensjonsavtale, og/eller som mottar midler via tilskuddsordningene til UDI og IMDi knyttet til aktiviteter for beboere på mottak. Det er viktig at også andre aktører gis anledning til å gi informasjon om forhold som observeres ved besøk på mottak, eller i dialog med beboere og eller ansatte.

Departementet mener at rettssikkerheten til enslige mindreårige som bor i asylmottak styrkes gjennom forslaget ved at klager kan danne grunnlag for tilsynsbesøk. N.K.S. mener at klager fra beboere ikke bare kan, men bør danne grunnlag for tilsynsbesøk. Vi mener også at Statsforvalteren bør motta kopi av alle klager og utfallet av klagebehandlingen, for å kunne vurdere når det skal åpnes tilsyn. N.K.S. anbefaler også at funn fra både forskningsrapporter og evalueringer som påpeker uheldige forhold eller bekymringer

¹ N.K.S. mener at utforming av en slik tilsynsordning bør følge alle forslag og anbefalinger gitt i EASOs veiledning om mottaksforhold for enslige barn, operasjonelle standarder og indikatorer, herunder også definisjonen av hvem som skal regnes som enslige mindreårige.

angående mottaksdrift, og levekår for beboere alltid bør vektlegges ved vurdering av om tilsynsbesøk skal gjennomføres.

En rekke forskningsrapporter som omhandler levekår for beboere på asylmottak har problematisert UDIs ulike ansvarsområder og hvordan disse fører til at det derfor er problematisk at UDI selv fører tilsyn med mottakene. UDIs rolle som både oppdragsgiver for mottaksdrift, og tilsynsmyndighet bidrar til at tilsynsrollen står i motsetningsforhold til rollen som tjenesteprodusent. UDI har også en dobbeltrolle ved at de er ansvarlige for å behandle søkerens asylsak, søknad om støtte til økonomiske ytelser samt søknader og klagesaker som omhandler økonomiske ytelsers til helsemessige forhold. Formålet med statlige tilsyn på velferdsområdet er å ivareta rettsikkerheten til de som mottar offentlige tjenester, og at disse er tilstrekkelige i omfang, samt at tilbudet er forsvarlig. Dette formålet er særlig viktig for utsatte grupper. Et annet mål er også at statlig tilsyn skaper tillitt både i allmenheten og hos mottakere av tjenester ved å sikre legitimitet til forvaltning av offentlige tjenester. Departementet nevner i høringsforslaget selv en rekke gode argumenter til formålet med en uavhengig tilsynsordning. N.K.S. kan ikke se hvorfor ikke de samme argumentene også er gjeldene når det gjelder tilsyn med ordinære asylmottak. Selv om enslige mindreårige er i en særlig sårbar situasjon, er det også andre sårbare grupper som bor på mottak i dag. Barn og unge som bor sammen med foreldre, gravide, kvinner som har vært utsatt for vold, traumatiserte flyktninger, asylsøkere med kronisk sykdom og eller med nedsatt funksjonsevne, er alle utsatte grupper som kan ha begrensede muligheter til selv å gi uttrykk for synspunkter om sin egen livssituasjon eller å fremme egne interesser på en tilfredsstillende adekvat måte.

N.K.S. har i dag flere aktiviteter for familier på asylmottak. Våre frivillige har eksempler på barnefamilier med over 10 års botid på mottak. Flere av våre frivillige har i lengre tid vært bekymret over beboeres fysiske og psykiske helseutfordringer og helserettigheter. N.K.S. mener at det vil være naturlig at tilsynsmyndigheten gjennomfører samtaler med enkelte representanter for beboerne, herunder også med barn med fokus på levekår, ernæring og psykososialt bomiljø. Mottakstilbudet for asylsøkere har likheter med andre offentlige sentre for foreldre og barn. Det bør også åpnes for ekstra tilsyn med ordinære mottak når særlige forhold tilsier det, herunder forhold som knytter seg til klager fra beboere eller bekymringsmeldinger fra ansatte, andre etater, frivillige organisasjoner eller forskningsrapporter.

Med vennlig hilsen

Norske Kvinners Sanitetsforening

*Cathrine Holst Salvesen
Seniorrådgiver migrasjon og oppvekst*

*Aurora Eck Nilsen
Politisk rådgiver*